Contributed by Peter Veltmans
woensdag, 02 mei 2012 - Last Updated woensdag, 02 mei 2012

In oktober 2011 keurde de Antwerpse gemeenteraad de begroting goed voor het jaar 2012 (zie tabel elders op deze pagina). Die begroting vertoont een overschot van 40 miljoen €. Toch doemen er donkere wolken op aan de Antwerpse financiële hemel.

Stijgende uitgaven

In deze begroting werd geen rekening gehouden met het tekort van het OCMW, geraamd op 10 à 20 miljoen € (die OCMW-begroting werd overigens geschorst door het provinciebestuur...). Ook zonder dat OCMW-tekort zal het begrotingsoverschot in 2014 reeds geslonken zijn tot 24,8 miljoen €.

De financiële crisis zorgt voor stijgende uitgaven (gemiddeld +3,6 % op jaarbasis) en voor een groeivertraging bij de inkomsten (gemiddeld -1,7 %). Dit is een gevolg van de neerwaartse druk op de inkomens door de algemene besparingspolitiek. Daardoor daalt de opbrengst van de lokale belastingen. Verder is er nog de enorme last van de financiering der pensioenen. Die bedraagt in 2012 maar even 115,5 miljoen € of 79% van alle bestemde gelden samen! De komende jaren zal dat bedrag nog toenemen. Ook de uitkeringen aan Antwerpen van het Stedenfonds (16,8 miljoen €) en het Gemeentefonds (550 miljoen €) staan onder druk.

Gemeentelijke Holding

Daarnaast zijn er ook een aantal inkomsten weggevallen. Zo kon het stadsbestuur in het verleden rekenen op een forse opbrengst voor haar aandeel in de ondertussen opgedoekte Gemeentelijke Holding. Antwerpen was de grootste aandeelhouder van die holding, die op haar beurt mede-eigenaar was van Dexia. In totaal bezat Antwerpen 2.179.576 aandelen ofwel zo'n 6,5 % van de Gemeentelijke Holding.

In 2008 leverden deze aandelen nog een dividend op van 8.563.344 €. De financiële crisis deed na 2008 de waarde van die aandelen echter in rook opgaan. Doorheen de verschillende 'reddingsoperaties' (kapitaalsverhoging, verlies aan dividenden en tenslotte ook vereffening) kijkt Antwerpen aan tegen een minwaarde van 130 miljoen €. De stad nam ook deel aan een aantal projecten die ervoor moesten zorgen dat de risico's voor de Gemeentelijke Holding gespreid werden. Achteraf bekeken was dit een slag in het water.

Zo ging de investering van 25,7 miljoen € in het ASTRID-systeem voor de verbetering van de communicatie tussen de veiligheidsdiensten volledig verloren. De terugbetaling zou immers pas 15

jaar later aanvatten en in tussentijd zou er geen rente of dividend betaald worden

Ondertussen is de Gemeentelijke Holding echter opgedoekt, zodat er geen terugbetaling meer komt!

Enorme sociale noden

De goed-nieuws-show van het stadsbestuur is dan ook misplaatst. De voorziene aangroei van de bevolking in Antwerpen zal enorme noden doen ontstaan op het vlak van huisvesting, onderwijs, werkgelegenheid en mobiliteit.

Tegen 2025 zullen er naar verwachting niet minder dan 23.500 leerlingen bijkomen, terwijl er vandaag al schoolgebouwen tekort zijn. Nu al staan er 20.000 mensen op de wachtlijst voor een sociale woning. De werkloosheid stijgt in Antwerpen sneller dan elders, waardoor er momenteel 33.000 Antwerpenaren werkloos zijn. Een op de vier jongeren zijn in Antwerpen werkloos, terwijl de verstrengde regelgeving rond de activering van jonge werklozen ervoor dreigt te zorgen dat deze meer en meer een beroep zullen moeten doen op het nu al armlastige OCMW.

Tegelijk voorziet het stadsbestuur slechts in bescheiden investeringen, à rato van 22,9 miljoen €. Door deze eerder zwakke investeringsgraad neemt de totale balanswaarde van het stadspatrimonium op termijn echter ook af. De kostprijs voor de ontwarring van de verkeersknoop zal dan weer toenemen.

Historische schulden

Het stadsbestuur heeft steeds beweerd dat de stad haar historische schuldenlast mét intresten uiterlijk tot 2018 verder moest afbetalen.

Die schuld bedroeg in 1993 1,54 miljard € , waarop toen elk jaar 186 miljoen € aan intresten betaald moesten worden (hetzij bijna een kwart van de toenmalige begroting). Die toestand werd onhoudbaar vanaf 1983. De Stad dreigde haar kredietwaardigheid te verliezen. De Vlaamse regering kwam tussen met een staatswaarborg, maar daar werden voorwaarden aan gesteld.

Die voorwaarden vertaalden zich in een opgelegd saneringsplan, dat voornamelijk neerkwam op het beperken van de personeelsenveloppe. Enkele duizenden personeelsleden werden verplicht vervroegd op pensioen gestuurd (waarvoor men nu de rekening gepresenteerd krijgt!) en er kwamen beperkingen op nieuwe aanwervingen. Ondertussen is duidelijk geworden dat de afbetaling van deze historische schuld verder gezet dient te worden tot... 2024! De oorzaak daarvan is gelegen in de toevoeging bij de historische schuld (in 2003) van een tekort van 300 miljoen € bij de OCMW-ziekenhuizen.

Haven en fusie

Volgens begrotingsschepen Bungeneers werd de historische schuld vooral veroorzaakt door een te grote tewerkstelling bij de stad (12.000 personeelsleden in 1983). Hij vergeet er wel bij te zeggen dat de historische schuld gemaakt werd door de (veel kleinere) oude kernstad Antwerpen, terwijl het personeelsaantal waar hij op wijst, het aantal is voor de (veel grotere) fusiestad. De randgemeenten die – uiteraard samen met hun personeel – bij de kernstad gevoegd werden, hebben echter slechts een gering aandeel in de historische schuld.

In werkelijkheid werden de historische schulden vooral gemaakt om de haven in de jaren '60 en '70 verder uit te bouwen. Die haven draagt momenteel evenwel niet bij tot het afbetalen van de leningen. Bovendien is Antwerpen de énige stad die haar historische schuld volledig moet afbetalen. Bij alle andere gemeenten werden de historische schulden kwijtgescholden bij het doorvoeren van de fusies der gemeenten in 1976. Antwerpen fusioneerde iets later (1982), maar verkreeg haar kwijtschelding niet, ook toen al om wille van besparingen.

Nieuwe schulden

Als de afbetaling in 2024 van de historische schuld lukt (wat nog maar de vraag is), dan zou Antwerpen vanaf dan haar kredietwaardigheid herwonnen hebben en daardoor ook verlost kunnen worden van het permanent financieel toezicht dat de Vlaamse regering nog uitoefent. Kortom, Antwerpen zou vanaf dan weer baas in eigen stad kunnen zijn.

Het stadsbestuur zegt dat het daarvoor op schema zit. Misschien is dat zo, maar... ondertussen werden er nieuwe schulden gemaakt. Een deel van die nieuwe schuld komt door het intekenen op de kapitaalsverhoging in 2009 van de Gemeentelijke Holding. Die intekening gebeurde voor een bedrag van iets meer dan 20 miljoen €, met geleend geld. Dat geld is men nu kwijt, maar de lening moet wel verder worden afbetaald! Van goed bestuur gesproken...

In 2011 bedroeg de Antwerpse (historische én nieuwe) schuld in totaal 1,12 miljard €, hetzij een slordige 2.623 € per inwoner. Daarop dienen jaarlijks 52 miljoen € aan intresten betaald te worden, ofwel zo'n 26 % van alle uitgaven in het liquiditeitenbudget (het budget voor leningen en investeringen).

Extreem beperkte marges

Antwerpen geniet gelukkig van de historisch lage intresten. Wat echter als die intresten weer de

hoogte ingaan? Dat valt gezien de wereldwijde financiële onzekerheid zeker niet uit te sluiten. Diverse experts waarschuwen ervoor dat dit gevaar reëel is en dat de beleidsmarges gevoelig zullen inkrimpen, terwijl de groei van de uitgaven, samen met het krimpen van de inkomsten, de huidige – beperkte! – buffers zullen doen wegsmelten. Allicht zullen de Vlaamse en federale regeringen van de stad ook een bijdrage vragen in de sanering van de algemene overheidsfinanciën.

Komende besparingen

De manier waarop men dit probleem wil aanpakken is door besparingen (d.w.z. door minder te doen – terwijl de sociale noden precies vereisen dat er meer gebeurt) en anderzijds door de inkomsten te verhogen (misschien door het optrekken van belastingen maar vooral door het verhogen van inkomgelden voor zwembaden, musea, culturele centra, bibliotheken, enz.). De neoliberale partijen van allerlei slag – blauw, geel, roze, groen, oranje of bruin – zijn het daar roerend over eens. Alleen zul je hen er weinig over horen zeggen tijdens de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen. After all: the good news show must go on!

Het kan anders!

Deze neoliberale politiek presenteert de rekening van de crisis aan de gewone bevolking. Het kan nochtans anders, want eigenlijk is er Antwerpen meer dan genoeg geld te vinden. Denk maar aan de succesvolle haven, de frauderende diamantsector, de superwinsten van de chemiereuzen op de Scheldelaan en natuurlijk ook aan de intrestbetalingen op de schuld.

Waarom de diamantsector haar 'steentje' niet laten bijdragen? Waarom geen stukje van de superwinsten der chemiesector afromen? Waarom huiseigenaars vanaf een derde woning niet zwaarder belasten? En zo kunnen we nog wel even doorgaan.

Verder is er een schuldkwijtschelding nodig, zoals alle andere gefusioneerde gemeenten verkregen. In afwachting daarvan kan de betaling van intresten bevroren worden. De geldschieters hebben hun initiële belegging immers reeds meermaals ’terugverdiend’. Een doorlichting of audit van de schuld zou dit probleemloos kunnen uitwijzen.

Een moratorium of bevriezing van de intrestbetalingen zou jaarlijks 52 miljoen euro opleveren of over zes jaar (een legislatuur) 312 miljoen €. Daarmee kan er alvast een begin gemaakt worden met het wegwerken van het tekort aan scholen, huizen en jobs!

Het Antwerpse stadsbestuur dient verder alle opgelegde besparingen te verwerpen om een beleid te voeren dat vertrekt van de noden van de bevolking. De middelen daartoe moeten voorzien worden door de hogere overheden, aangevuld met lokale inkomstenbronnen.

De Antwerpse bevolking heeft jarenlang betaald voor de haven. Het wordt tijd dat die bevolking mee kan beslissen over de haven en de opbrengsten ervan. Dat kan door die haven opnieuw volledig in publieke handen te nemen. Om het geld te halen waar het zit, is er nood aan een socialistisch stadsbestuur. De enorme noden inzake huisvesting, onderwijs, jobs, infrastructuur,... tonen aan dat zo'n socialistische politiek dringend noodzakelijk is.

Overzichtstabel begroting 2012

OMSCHRIJVING

INKOMSTEN

UITGAVEN

Exploitatiebudget

(dagelijkse werking)

1.221.944.883,00 €

1.116.608.257,00 €

Investeringsbudget

(aanschaf en gebruik van duurzame middelen)

42.029.517,00 €

103.234.489,00 €

Liquiditeitenbudget

(leningen en toegestane investeringssubsidies)

173.156.200,00 €

196.344.851,00 €

Totalen

1.437.130.600,00 €

1.416.187.597,00 €

Budgettair resultaat (saldo)

20.943.003,00 €

Resultaat op kasbasis

(geraamd budgettair resultaat op het einde van het boekjaar, verminderd met de reeds bestemde gelden)

40.999.610,00 €

Bestemde gelden

(gelden gereserveerd voor specifieke bestemmingen)

- Exploitatie

- Investeringen

- Pensioenen

146.506.866,00 €

8.096.357,00 €

22.893.837,00 €

115.516.672,00 €

Autofinancieringsmarge in 2014

(financieel draagvlak)

1.184.606,00 €

Dit artikel verscheen eerder in de Volksgazet, uitgave van Rood!